

Pregó de la Festa Major 2001

Amigues i amics,

Entre els nombrosos mals vicis que se m'han accentuat amb l'edat, n'hi ha un que em preocupa especialment: la meua incapacitat per dir no a les propostes més extravagants que m'arriben. Aquesta incapacitat m'ha jugat moltes males passades, però cap d'elles tan insòlita com la de trobar-me convertit en pregoner de les festes del meu poble.

De quina manera es pot construir un pregó original? Com situar-me en una perspectiva diferent de la dels pregoners il·lustres que fins ara m'han precedit? A quin gènere literari pertany el pregó? Mentre em torturaven totes aquestes qüestions em trobava, a començaments de juliol, de viatge a Itàlia per qüestions de feina. Recordo que em vaig passar tot un vol d'avió entre Barcelona i Bolonya maleint-me a mi mateix i a en Josep Ferrer, en Cama, el meu company de desventures adolescents que, com a alcalde de Torroella, m'havia fet l'honesta proposta. De cop, però, em vaig recordar de dues sàvies sentències que, a vegades, poden arribar a ser útils en els viatges arreu del món. La primera era de Salvador Dalí, que va afirmar que arribaria un dia que els catalans, anéssim on anéssim, ho tindríem tot pagat. La segona, de la meua amiga, l'escriptora Imma Merino que astorada per la vitalitat i transcendència que Torroella pot tenir en el món, quan em vol punxar em diu que "a Torroella el més burro sap fer rellotges petits". Sense saber com, vaig sentir que, a la Piazza Maggiore de Bolonya, Torroella era el centre del món i que, com a torroellenc, ho començava a tenir tot pagat.

A Bolonya se celebrava el festival Cinema Ritrovato dedicat a la recuperació i descoberta de pel·lícules. Jo havia assistit a la projecció d'una nova versió de *Il Bidone* de Fellini, quan vaig trobar-me el bon amic Luciano Berriatua, restaurador de la Filmoteca de Madrid. En Luciano, que fa uns anys va presentar, en el transcurs del festival de música, una joia del cinema mut a la plaça de Torroella, em va dir que el director de la Filmoteca de Bolonya em buscava perquè havia descobert en els seus arxius una pel·lícula dels anys vint filmada a Torroella. Sense dubtar-ho vaig presentar-me a la Filmoteca i el bon home em va mostrar unes llanes que contenen les primeres imatges que s'han filmat de Torroella, el reflex de la primera mirada captiva del meu poble, les quals, a més a més, havien estat fetes durant la Festa Major de l'any 1928, ara fa 73 anys. De sobte, vaig tenir una idea lluminosa: el cinema i la festa resumien perfectament les idees bàsiques del meu pregó. Com a persona acostumada a parlar acompanyat d'imatges, d'una banda podria convertir el pregó en una variant de les sessions del cineclub i, de l'altra, com que les imatges de l'any 1928 són mudes, podria reinventar el gènere proposant un pregó filmic en el qual el pregoner, en un temps on domina el plagi i l'apropiació indeguda, s'apropia d'unes imatges que no són seves i les converteix en mirall del passat de la Festa Major.

Ara, us demanaria un xic de paciència per poder contemplar la pel·lícula i us pregaria que acabada la projecció em deixéssiu cinc minuts per fer una mena de cine fòrum, al voltant d'aquesta insòlita descoberta que certifica que per als torroellencs el segle va néixer i va morir a Torroella.

——— Projecció de la pel·lícula ———

L'escriptor rus Màxim Gorki va escriure a finals del segle XIX, després de la primera vegada que va assistir a una projecció cinematogràfica, un bell text que començava evocant: "Ahir, vaig viatjar al regne de les ombres. És un món gris, silenciós, gairebé espectral". En tornar a reveure, en el mateix escenari on varen ser rodades, les primeres imatges que es conserven sobre

Torroella, no he pogut oblidar el regne de les ombres. Fa 73 anys, algú per encàrrec de l'empresa Capellà, que es proposava inaugurar el Cinema Montgrí, va posar la seva càmera en aquesta mateixa plaça i va captar petits moments de vida, on alguns dels nostres avantpassats gaudien de la festa. Avui, tant qui va posar la càmera com les persones filmades, estan mortes. El seu món és el del silenci i el cinematògraf ens el restitueix, li dona vida i converteix els nostres avantpassats en fantasmes que emergeixen de la història.

Torroella l'any 1928. Sembla com si les imatges volguessin configurar una mena de reducte de la innocència, una mena de paradís on la felicitat depèn estretament de la persistència dels rituals i de les tradicions. Ens trobem davant d'un món feliç que els anys han convertit en document, en una peça d'arqueologia que espera que els historiadors li formulin preguntes per configurar la nostra història. Per què l'anònim operador va filmar Torroella de festa i no Torroella treballant? Per què va voler oferir-nos una imatge del nostre poble lligada a la felicitat?

Si miro enrere i intento evocar la meva infantesa, inconscientment caic en el mateix parany que les imatges. La memòria involuntària em representa un passat del qual mai no puc obviar les petites alegries que any rera any m'oferia la Festa Major. Encara que la festa oficial mantenia punts de contacte amb la imatge tramesa en la pel·lícula de l'any 1928 -en el fons totes dues es desenvolupaven en el marc d'una dictadura-, la meua festa particular es projectava d'una altra mena. Ni l'ofici solemne, ni el ritual de ballar *Torroella, vila vella* a plaça tenien cap significació important; allò veritablement rellevant es desenvolupava entre la plaça dels Dolors i Fora Portal. La Festa Major no era més que la gran representació d'uns firaires que ens portaven unes formes d'il·lusió que trencaven amb la quotidianitat. Anar a la festa era pujar als cavallets luxosos de Fora Portal, que mai varen saber perdre els seus signes de sofisticada elegància; equivalia a pescar tortugues en la parada petita regida per una senyora de caràcter aspre que semblava tenir el do de la immortalitat; animar els meus pares en la seva creuada difícil per aconseguir una olla d'acer inoxidable en la parada de la rateta o buscar algun soci que ens volgués acompanyar als autos de

xoc, en l'aventura de perseguir, i de passada espantar, les nenes que, per edat i condició social, havien de ser les nostres futures xicotes.

A més a més dels firaires, l'altre element determinant de la Festa Major eren les sessions de cinema. Per Sant Genís arribaven les grans pel·lícules de l'any i tant la pantalla en *cinemascope* del Cinema Montgrí, com el brillant *technicolor* del Centro Cine, ens oferien inoblidables espectacles de grans dimensions. El meu primer record conscient d'haver trepitjat una sala de cinema té molt a veure amb la Festa Major i amb la impressionant espantada de bisons de *La conquesta del Oeste*. Dificilment puc separar el meu gust per les ficcions, i amb elles el meu desig d'aventura, de les pel·lícules de James Bond que any rere any programaven els dos cinemes del meu poble com a testimoni dels límits de l'espectacularitat. James Bond, i a vegades, també Cantinflas, formaven part del mateix paisatge festiu que les escopetes de balins amb les quals trencàvem els escuradents que aguantaven les primeres cigarretes que vàrem fumar d'amagat, que les barques d'en Jaumet de la plaça d'Espanya o que els conjunts pseudo-pop que varen animar, més tard en la nostra adolescència, la psicodèlia de ginebra de garrafa del People's Club. El cinema era la nostra segona escola i per la Festa Major s'engalanava. I en aquesta escola paral·lela hi havia un mestre de cerimònies, en Josep Kowalinski que, de manera silenciosa, des de la seva cabina de projecció, guardava els tresors de les nostres fantasies.

Hi ha un fragment de l'*Odissea* d'Homer on se'ns recorda que després del llarg viatge, difícilment mai més podrem tornar a casa. És evident que mai més podrem retornar a aquell paradís artificial construït per la nostra memòria i que només podrem evocar-lo a partir de les seves trampes. En lloc de ser un "xava de Girona" que de tant en tant es deixa caure per Torroella, m'hauria agradat escriure aquest pregó després d'haver dut a terme un llarg viatge. En el moment del meu retorn a Torroella podria identificar-me amb el protagonista d'aquell exercici de nostàlgia anomenat *Cinema Paradiso*, aquell professional del cinema que tornava al seu poble per retrobar el projeccionista que l'havia ensenyat a descobrir les ficcions. Malauradament,

com el protagonista de *Cinema Paradiso*, aquest any no trobaria al meu projeccionista. Només trobaria una petita esquela on ell mateix em comunicava que se n'havia anat a l'altre barri i que si volia visitar-lo, el seu nou habitatge es trobava en el nínxol 514 del segon pis del cementiri. A diferència de la pel·lícula, malgrat la mort del meu guardià dels tresors, podria comprovar que al meu poble el "cinema Paradiso" resisteix. A mi em consta que en Josep Kowalinski, a qui desitjaria dedicar aquest pregó, lamenta, des de l'altre barri, les nombroses pel·lícules que ha deixat de veure, però sé que està content perquè, en un temps de multicinemes clònics, el cinema continua viu a Torroella gràcies als esforços constants d'un grup de gent. La continuïtat del cinema a Torroella no és més que una clarivident al·legoria de la força que ha tingut un poble que ha sabut apostar per la cultura i que ha pres consciència que només a partir de la cultura -amb totes les seves ficcions i il·lusions- podem exercir la resistència contra la uniformització tant d'allò excepcional -el cinema i la festa- com de la nostra existència quotidiana.

Bona Festa Major!

Àngel Quintana